

Beleidsplan schuldhulpverlening 2020-2024

Hoofdstuk 1 Inleiding	blz. 2
Hoofdstuk 2 Samenvatting	blz. 3
Hoofdstuk 3 Wijziging Wet, achtergrond en ontwikkelingen	blz. 5
Hoofdstuk 4 Uitgangspunten, visie en doel	blz. 9
Hoofdstuk 5 Beleid 2020-2024	blz.11
5.1 Financieel loket	blz.11
5.2 Preventie	blz.11
5.3 Vroegsignalering	blz.12
5.4 Schuldhulpfase	blz.12
5.5 Nazorg	blz.13
Hoofdstuk 6 Financiën 2020-2024	blz.14
Bijlage:	
- Proces schuldhulpverlening Stadsbank Oost nederland	blz.16

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

Inleiding

Met de invoering van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening op 1 juli 2012 is het een verplichting voor de gemeente om iedere vier jaar een kaderstellend beleidsplan schuldhulpverlening op te stellen. Eind 2016 heeft de raad het beleidsplan schuldhulpverlening vastgesteld. In 2020 dient de gemeenteraad een nieuw beleidsplan vast te stellen, waarin de koers binnen de schuldhulpverlening voor de komende jaren wordt bepaald.

Corona

Het jaar 2020 staat in het teken van de Coronacrisis en als gevolg hiervan een financiële crisis. Het betreft dan mensen die werken in de door de Corona getroffen of gerelateerde branches zoals bijvoorbeeld de horeca en de evenementen branche, kappers, etc..

Bedrijven, ondernemers en particulieren die werkzaam zijn in de getroffen of daaraan gerelateerde branches zijn hierdoor in de financiële problemen gekomen. Terwijl het de afgelopen jaren economisch zo goed ging en er hierdoor minder een beroep werd gedaan op schuldhulpverlening. Ondanks de inspanningen en investeringen van de landelijke- en de lokale overheid om de economische neergang te beperken is er toch een economische terugval. Deze terugval zal zeer waarschijnlijk leiden tot een groter beroep op schuldhulpverlening door zowel zelfstandigen als particulieren.

Zelfstandigen

Voor zelfstandigen die financieel in de problemen komen zijn er regelingen zoals het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). Schuldhulpverlening voor zelfstandigen wordt door andere organisaties uitgevoerd dan voor particulieren. De gemeente Montferland neemt voor particulieren deel aan de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland. Voor schuldhulpverlening aan zelfstandigen zijn er commerciële bedrijven. De gemeente Montferland maakt hiervan gebruik als dit nodig is.

De financieel technische kant van schuldhulpverlening

Dit beleidsplan beschrijft wat we als gemeente kunnen doen op het gebied van schuldhulpverlening. Bijvoorbeeld de wijze hoe we als gemeente de toegang tot schuldhulpverlening regelen of welke activiteiten we ontplooiën op het gebied van preventie. Het plan beschrijft niet de financieel technische kant van schuldhulpverlening. In de bijlage 2 is dit schematisch weergegeven. De financieel technische kant is vastgelegd in landelijk protocolen. De gemeente heeft hierop geen directe beleidsinvloed. De gemeente Montferland neemt voor de uitvoering van deze taak deel aan de gemeenschappelijke regeling Stadsbank Oost Nederland.

Leeswijzer

Na de inleiding volgt de samenvatting van dit beleidsplan. Hoofdstuk 3 gaat in op de ontwikkelingen en de achtergrond van schuldhulpverlening. In hoofdstuk 4 staan de visie en het doel van de gemeente Montferland inzake schuldhulpverlening. In hoofdstuk 5 is het gemeentelijk schuldhulpverleningsbeleid weergegeven. Hoofdstuk 6 gaat in op de financiën. In de bijlage is het proces van schuldhulpverlening van de Stadsbank Oost Nederland opgenomen.

HOOFDSTUK 2 SAMENVATTING

Inleiding

Dit hoofdstuk vat het beleidsplan schuldhulpverlening 2020-2024 samen.

Samenvatting beleidsplan schuldhulpverlening 2020-2024

Het beleidsplan schuldhulpverlening is gemaakt in een onzekere tijd. Het is nog niet duidelijk wat de impact van de Coronacrisis is op de behoefte aan schuldhulpverlening.

Op basis van eerdere, vooral economische crisis, zal naar verwachting de behoefte aan schuldhulpverlening gaan groeien. Daarnaast verkeren de gemeenten in financieel moeilijke omstandigheden. Een verwachte toename van de vraag naar schuldhulpverlening en de noodzaak tot gemeentelijke bezuinigingen dwingt tot een herijking van het integrale schuldhulpverleningsbeleid. Dit plan beoogt een betere schuldhulpverlening aan de inwoners aan te bieden tegen lagere kosten voor de gemeente. Centraal in dit beleidsplan staat het meer de regie nemen op zowel de toegang als de duur van het hulpverleningstraject. Het Financieel straatje van de gemeente speelt hierin een centrale rol.

Uitgangspunten

De gemeente hanteert een de volgende uitgangspunten bij haar integrale schuldhulpverleningsbeleid:

- *Eigen kracht centraal*
- *Voorkomen is beter dan genezen*
- *Vraag is het vertrekpunt*
- *Samenhang*
- *Maatwerk*
- *Gemeente is het vangnet*
- *Sturen op resultaat en kosten*
- *Samenwerking*
- *Wederkerigheid*

Visie

In Montferland is schuldhulpverlening op een laagdrempelige manier beschikbaar voor alle inwoners. Ons beleid is gericht op preventie en het ervaren van financiële rust en/of maatschappelijke participatie, zodat de arbeidsdeelname en/of maatschappelijke participatie wordt bevorderd. Onze schuldhulpverlening is zowel beschikbaar voor particulieren als voor zelfstandigen. De schuldhulpverlening voor particulieren verloopt via de Stadsbank. Schuldhulp aan zelfstandigen verloopt via privaat bedrijven die gespecialiseerd zijn in schuldhulpverlening aan zelfstandigen. Conform ons collegeakkoord zetten wij in op vroegsignalering. Wij hechten ook grote waarde aan preventie, omdat dit op termijn een gemeentelijk voorzieningen zoals schuldhulpverlening, WMO en Participatiewet beperkt. Onder preventie scharen wij ook het nemen van gemeentelijke regie bij mensen met een verhoogd risico op het ontwikkelen van problematische schulden, zoals mensen met een verstandelijke beperking en nieuwkomers.

Doelen

Als gemeente stellen wij ons de volgende doelen:

- actief preventiebeleid om te voorkomen dat mensen in de schulden komen;
- laagdrempelige toegang tot integrale schuldhulpverlening voor alle inwoners (ook zelfstandigen);
- professionele hulp alleen als de omgeving het niet kan: eerst kijken of problemen kunnen worden opgelost met inschakeling van de eigen (sociale) omgeving of vrijwilligers;
- de in te zetten schuldhulpverlening wordt afgestemd op de regelbaarheid van de schuldenaar en de schuldsituatie;
- minimaal voldoen aan de termijnen zoals gesteld in de wetgeving;
- de schuldenaar perspectief op volwaardige participatie bieden;
- Het borgen van financiële zelfredzaamheid voor de toekomst.

Financieel loket

De gemeente Montferland heeft een centraal punt waar mensen vragen op het gebied van financiën kunnen stellen. De verplichte invoering van vroegsignalering per 1 januari 2021 en de wens om meer de regie te gaan voeren op zowel de toegang als de duur van het hulpverleningstraject is aanleiding om het financieel straatje door te ontwikkelen tot de centrale toegang tot integrale schuldhulpverlening.

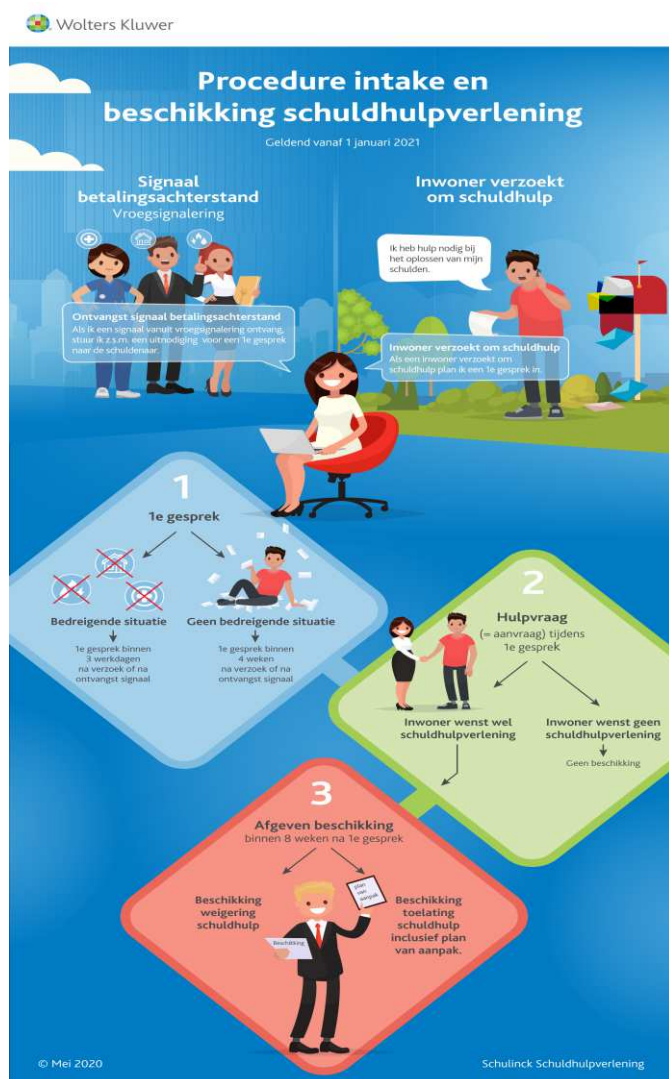
HOOFDSTUK 3 WIJZIGING WET, ACHTERGROND EN ONTWIKKELINGEN

Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en andere (lokale) ontwikkelingen op het gebied van de schuldhulpverlening.

Wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

Per 1 januari 2021 wijzigt de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. De wet geeft een grondslag om gegevens uit te wisselen tussen organisaties en de gemeente. Daarnaast wordt de gemeente verplicht om op basis van signalen van zorgverzekeraars, woningbouwcorporaties, waterbedrijf en energieleveranciers binnen 4 weken een aanbod te doen aan de schuldenaar. De gemeente moet de schuldenaar gaan benaderen en deze een aanbod van schuldhulpverlening doen. Als dit aanbod wordt geaccepteerd moet de gemeente een plan van aanpak maken over hoe de gemeente de schuldenaar gaat helpen. Dit kan variëren van een Quick fix (een betalingsregeling treffen) tot een schuldhulpverleningstraject als er meer schulden zijn. In de praktijk hebben mensen met schulden gemiddeld zo'n € 39.000,- schulden bij circa 13 schuldeisers¹.

¹ Cijfers 2019 bron: NVVK

Uitwisseling gegevens

Het uitwisselen van gegevens in het geval van schulden tussen organisaties en gemeenten was niet goed geborgd in de wetgeving (AVG). De wijziging van de AVG² geeft organisaties en gemeenten een wettelijke grondslag om informatie met elkaar uit te wisselen.

Het aantal verplichte partijen beperkt zich in eerste instantie tot zorgverzekeraars, woningbouwcorporaties, waterbedrijf en energieleveranciers. Dit wordt op termijn door een Algemene Maatregel van bestuur nader uitgewerkt.

Bron: Stimulanz, 2020

Baten Vroegsignalering

De implementatie van vroegsignalering is kostbaar voor de gemeente. Uit ervaringen van gemeenten die al langer vroegsignalering uitvoeren levert vroegsignalering ook baten op. Zij geven aan geld door de gemeente geïnvesteerd in vroegsignalering besparingen opleveren op het gebied van het Sociaal domein en bij de afdeling Middelen (gemeentelijke belastingen).

Landelijke stijging schuldenproblematiek

In 2019 zochten 89.152 mensen hulp voor hun schulden. Dit is een toename van ruim 3% ten opzichte van 2018 toen 86.200 mensen om hulp vroegen. Het gemiddelde schuldbedrag bedroeg bij particulieren € 39.000,-. Bij ondernemers bedroeg de schuld gemiddeld € 107.186,-. Het is moeilijk in te schatten wat de impact van de Coronacrisis op deze cijfers is. De Nederlandse Vereniging Voor Volkskrediet (NVVK) gaat uit van een toename van de hulpvraag voor 2020 en verder met circa 30%. Omdat mensen gemiddeld zo'n 4-5 jaar wachten totdat ze hulp vragen is het moeilijk om een goede prognose te maken.

Lokale situatie

De landelijk stijgende trend van het beroep op schuldhulpverlening wordt niet gevolgd in Montferland. De vraag naar schuldhulpverlening is in de periode 2017 tot 2019 afgenomen. De gemeentelijke kosten aan de Stadsbank Oost Nederland zijn gedaald van circa € 320.000 in 2017 naar circa € 275.000 in 2019. Een verklaring hiervoor kan zijn dat veel gemeenten al vroegsignalering bij schulden hebben ingevoerd. Bij vroegsignalering is bij de gemeente in principe bijna iedereen met (problematische) schulden in beeld. Als je dit combineert met het actief benaderen van mensen met schulden, dan zal dit leiden tot een groter beroep op schuldhulpverlening.

² oa artikel 6.1. (b, e of f) AVG

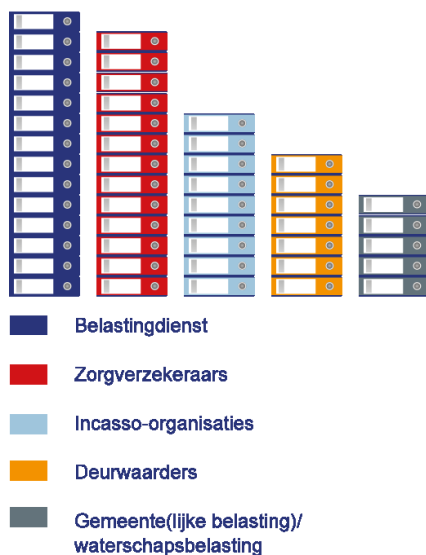
Oorzaak van schulden

Schulden kunnen uiteenlopende oorzaken hebben. Vaak vormt een combinatie van factoren de oorzaak. Gedrag (bewust en onbewust), onverwachte gebeurtenissen (life events), persoonsgebonden factoren en omgevingsfactoren spelen hier een rol. Uit het rapport Mobility mentoring (Jungmann&Wesdorp, 2017) blijkt er een verschuiving plaats te hebben gevonden bij het ontstaan van schulden. Vroeger leidde sociale en persoonlijke problemen tot financiële problemen. Tegenwoordig leiden financiële problemen tot sociale en persoonlijke problemen. Het recentste voorbeeld hiervan is de toeslagenaffaire. Deze heeft een grote impact gehad op zowel ouders als kinderen.

Complex stelsel van toeslagen en inkomensvoorzieningen

Het complexe stelsel van toeslagen en inkomensvoorzieningen, het incassogedrag van (preferente) schuldeisers veroorzaken veelal de schulden. Vaak gaat het om mensen met een laag inkomen dat op allerlei manieren wordt aangevuld met voorzieningen vanuit de gemeenten of de Rijksoverheid. Door een gebrek aan reserves ontstaan er onmiddellijk financiële problemen als er een voorziening wegvalt.

Meest voorkomende schuldeisers

Bron: NVVK (jaarverslag 2019)

WWR: Overheid overschat financiële zelfredzaamheid burgers

De overheid heeft hoge verwachtingen van de financiële zelfredzaamheid van inwoners. De Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) concludeert dat het de burgers soms erg moeilijk wordt gemaakt om die verantwoordelijkheid waar te maken. Dit omdat niet iedereen in gelijke mate beschikt over de daartoe vereiste mentale kenmerken en vermogens en terwijl psychologische mechanismes de zaken nog eens kunnen bemoeilijken.

Persoonlijkheid en stress

Voor financiële zelfredzaamheid moet iemand uiteraard voldoende kunnen lezen, schrijven en rekenen. In Nederland zijn circa 2,5 miljoen laaggeletterden. Een goed financieel beheer is voor hen al snel te moeilijk. Ook iemands persoonlijkheid speelt een belangrijke rol. Mensen met een vermijdend karakter en mensen met weinig zelfcontrole lopen een beduidende grotere kans op financiële problemen. Zij zijn eerder geneigd problemen te ontkennen, te veel geld uit te geven en niet op tijd maatregelen te nemen. Uit onderzoek blijkt tevens dat stress en armoede een negatieve invloed hebben. Als gevolg van stress en armoede denken mensen minder lang over

beslissingen na, laten zich sterker leiden door de acute problemen van het moment en wordt hun zelfcontrole minder. Juist op het moment dat het belangrijk is om geen onverstandige dingen te doen gaan psychologische mechanismes spelen die het moeilijker maken verstandige financiële besluiten te nemen en de lange termijn voor ogen te houden.

Schulden en werk

Onderzoek wijst uit dat schuldenproblematiek een belemmering voor arbeidsmarktparticipatie is. Werkzoekenden met schulden maken gemiddeld genomen langer gebruik van een uitkering.

Onderzoek van het UWV laat zien dat mensen met een WW-uitkering *en problematische schulden* gemiddeld een maand of vier langer gebruik maken van een WW-uitkering. Een ouder onderzoek (Jungmann, 2011) liet een vergelijkbaar beeld zien bij mensen met een bijstandsuitkering.

Opstapeling van incassomogelijkheden

Er is in toenemende mate sprake van een opstapeling van incassomaatregelen vanwege de toegenomen bevoegdheden hiervoor bij sommige schuldeisers en de overheid. Naast een beslag op het inkomen of het opleggen van een bestuurlijke premie voor de betaling van zorgpremie, kunnen verhuurders, zorgverzekeraars en kinderopvanginstellingen beslag leggen op huur-, zorg- en kinderopvangtoeslag. Dit brengt het risico met zich mee dat het besteedbare inkomen onder de beslagvrije voet terechtkomt. Dit legt een extra druk op de financiële situatie van inwoners en de bemiddeling van de gemeentelijke schuldhulpverlening.

HOOFDSTUK 4 UITGANGSPUNTEN, VISIE EN DOEL

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de uitgangspunten, de gemeentelijke visie en doel op het gebied van schuldhulpverlening weergegeven.

Uitgangspunten

De gemeente Montferland hanteert de volgende uitgangspunten:

Eigen kracht Centraal

De eigenkracht van inwoners staat centraal. We streven naar het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners. We zijn ons ervan bewust dat (nog) niet iedereen in staat is die verantwoordelijkheid te dragen. Het betreft dan bijvoorbeeld laaggeletterden, inburgeraars of mensen met een verstandelijke beperking.

Voorkomen is beter dan genezen

Door preventie beperken we het gebruik van schuldhulpverlening. Preventie varieert van het verstrekken van informatie tot het doorgeleiden van mensen naar budgetbeheer/bewindvoering als er de verwachting is dat zij (nog) niet in staat zijn om hun financiën te beheren.

Vraag is het vertrekpunt

De vraag van inwoner is het vertrekpunt. Samen met de inwoner bepalen we het optimaal passende schuldhulpverleningstraject. We bieden hulp laagdrempelig aan. Het is aan de inwoners zelf of zij de aangeboden hulp aannemen. Een uitzondering hierop zijn mensen die als gevolg van verstandelijke-psychische vermogens hiertoe niet in staat zijn. Om (financiële) problemen te voorkomen nemen wij dan de regie bij mensen die wij kennen vanuit het Sociaal team, de afdeling Sociale zaken of onze netwerkpartners.

Samenhang

Schuldenproblematiek staat niet op zichzelf maar heeft veel raakvlakken met andere domeinen. Het hebben van schulden heeft een grote impact op het gezin. Alleen door schuldhulpverlening in samenhang met de andere domeinen op te pakken kan de gemeente met de inwoners aan structurele oplossingen werken.

Maatwerk

Bij schuldhulpverlening streven we naar een schuldenvrij leven na afloop van het schuldhulpverleningstraject. Als dit niet haalbaar is, dan willen we dat de schulden minimaal beheersbaar zijn voor betrokkene.

Gemeente is het vangnet

Ons beleid is erop gericht om mensen zo snel als mogelijk weer hun eigen financiële huishouding te laten voeren. Door tijdens budgetbeheer of bewindvoering het instrument budgetcoaching in te zetten kunnen we mensen zo snel mogelijk weer financieel zelfredzaam maken.

Sturen op resultaat en kosten

De middelen die de gemeente beschikbaar heeft voor schuldhulpverlening zijn beperkt. We zetten deze beschikbare middelen in om een optimale dienstverlening voor de inwoners te realiseren. Hierbij letten we op de kosten. Door als gemeente meer de regie te nemen op zowel de toegang als de duur van schuldhulpverlening beogen we meer te gaan sturen op resultaat en kosten.

Samenwerking

De gemeente kan het niet alleen. Bij de integrale schuldhulpverlening werkt de gemeente samen met externe partijen zoals de Stadsbank Oost Nederland, Schuldhulpmaatje, Formulierenhulp, bewindvoerders, Sociaal raadsliedenwerk en budgetcoaches.

Wederkerigheid

We verwachten van de inwoners volledige medewerking aan het schuldhulpverleningstraject. Dit betekent ook dat we van de inwoner verwachten dat zij:

- Zich inzetten om meer inkomen te genereren zodat er meer schuld kan worden afgelost.
- Openstaan voor het slimmer omgaan met hun middelen. Hiervoor bieden wij hen ondersteuning in de vorm van budgetcoaching.
- Bereid zijn vervelende keuzes te maken. Bijvoorbeeld het weg doen van een auto als deze niet noodzakelijk is voor werk of om medische redenen.

Visie

In Montferland is schuldhulpverlening op een laagdrempelige manier beschikbaar voor alle inwoners. Ons beleid is gericht op preventie en het ervaren van financiële rust en/of maatschappelijke participatie, zodat de arbeidsdeelname en/of maatschappelijke participatie wordt bevorderd. Onze schuldhulpverlening is zowel beschikbaar voor particulieren als voor zelfstandigen. De schuldhulpverlening voor particulieren verloopt via de Stadsbank. Schuldhulp aan zelfstandigen verloopt via privaat bedrijven die gespecialiseerd zijn in schuldhulpverlening aan zelfstandigen. Conform ons collegeakkoord zetten wij in op vroegsignalering. Wij hechten ook grote waarde aan preventie omdat dit op termijn een gemeentelijk voorzieningen zoals schuldhulpverlening, WMO en Participatiewet beperkt. Onder preventie scharen wij ook het nemen van gemeentelijke regie bij mensen met een verhoogd risico op het ontwikkelen van problematische schulden, zoals mensen met een verstandelijke beperking en nieuwkomers.

Doelen

Als gemeente stellen wij ons de volgende doelen:

- actief preventiebeleid om te voorkomen dat mensen in de schulden komen;
- laagdrempelige toegang tot integrale schuldhulpverlening voor alle inwoners (ook zelfstandigen);
- professionele hulp alleen als de omgeving het niet kan: eerst kijken of problemen kunnen worden opgelost met inschakeling van de eigen (sociale) omgeving of vrijwilligers; de in te zetten schuldhulpverlening wordt afgestemd op de regelbaarheid van de schuldenaar en de schuldsituatie;
- minimaal voldoen aan de termijnen zoals gesteld in de wetgeving;
- de schuldenaar perspectief op volwaardige participatie bieden;
- Het borgen van financiële zelfredzaamheid voor de toekomst.

HOOFDSTUK 5 BELEID 2020-2024

Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft het gemeentelijk integrale schuldhulpverleningsbeleid voor de jaren 2020-2024. De gemeente gaat meer de regie nemen over de toegang tot en de duur van schuldhulpverlening. In het beleid 2020-2024 speelt de nieuwe invulling van de rol van het financieel straatje centraal. Het uitgangspunt hierbij is om hoogwaardigere dienstverlening richting de inwoners te bieden tegen lagere kosten voor de gemeente. Naast de nieuwe rol van het financieel straatje staan per fase van schuldhulpverlening de activiteiten beschreven. Ook nieuw is de verplichting om als gemeente vroegsignalering bij schulden in te gaan voeren.

Beleid 2020-2024

Het beleid 2020-2024 wordt geclusterd in de volgende delen:

- Financieel loket (opvolger financieel straatje)
- De 4 fases van schuldhulpverlening: preventie, vroegsignalering, schuldhulpfase en nazorg.

5.1 Het Financieel loket (opvolger financieel straatje)

Montferland kent sinds eind 2015 een financieel straatje. Mensen die vragen hebben over geld kunnen dit hier op een laagdrempelige manier bespreken. Alle professionals³ die op dit gebied hulp kunnen bieden zijn aanwezig tijdens een open inlooppreekuur. Hierdoor kunnen inwoners direct worden toegeleid naar de ondersteuning die nodig is. Hierbij is de insteek goedkope doch adequate dienstverlening aan te bieden.

Regie gemeente op de toegang tot financiële hulpverlening

Inwoners komen op verschillende manieren in contact met schuldhulpverleners. Dit kan op eigen initiatief maar ook op basis van doorverwijzing van een professional van de gemeente Sociaal Team, Sociale Zaken of een andere hulpverlener. De gemeente heeft hierdoor niet altijd zicht op welke inwoner hulpverlening op het gebied van financiën ontvangt van welke partij. Aangezien de hulpverlening veelal wel door de gemeente wordt gefinancierd is het wenselijk de regie te krijgen op de toegang tot financiële hulpverlening. Dit kan door van het financieel loket de centrale toegang tot schuldhulpverlening te maken. Een medewerker van de gemeente doet de intake en indiceert het vervolgtraject. Het vervolgtraject varieert van een eenmalig advies tot bijvoorbeeld het volgen van een budgetteringscursus via de bibliotheek tot een schuldhulpverleningstraject of het aanvragen van beschermingsbewind.

Regie op de duur van financiële hulpverlening

De regie op de duur is naast de toegang een manier om de kosten van schuldhulpverlening beheersbaar te houden. Externe partijen als bijvoorbeeld bewindvoeringskantoren hebben geen commercieel belang om de duur van bewindvoering te beperken. Het verkorten van de duur van bewind levert minder inkomsten op. De gemeente kan door het afsluiten van convenanten afspraken maken over bijvoorbeeld het sneller opstarten van schuldhulpverlening als dit nodig is. Daarnaast kunnen er met externe partijen afspraken worden gemaakt over budgetcoaching, zodat mensen sneller zelfredzaam zijn op het gebied van financiën.

5.2 Preventie

Deze paragraaf beschrijft de initiatieven op het gebied van preventie. Door middel van preventie beoogt de gemeente het beroep op schuldhulpverlening te verminderen.

Informatie bij life –events

Inkomensachtergrond als gevolg van gebeurtenissen zoals werkloosheid en scheiding hebben invloed op het besteedbaar inkomen. Een snelle aanpassing van de uitgaven aan het nieuwe inkomen voorkomt het ontstaan van schulden. De gemeente gaat een (digitale) informatiefolder ontwikkelen en beschikbaar stellen aan mensen die geconfronteerd worden met een inkomensdaling. We beogen hiermee te voorkomen dat er schulden ontstaan.

³ Sociaal team, Werk & inkomen, coördinator schuldhulpmaatje, Stadsbank Oost Nederland, Sociale raadslieden.

Voorlichting op scholen

Jong geleerd is oud gedaan geldt ook voor het omgaan met geld. Door leerlingen op basis- en middelbare scholen bewust te leren omgaan met geld kan de gemeente op termijn (problematische) schulden bij hen voorkomen.

Formulierenhulp

De gemeente Montferland kent al jaren de formulierenhulp. Dit is het antwoord van de gemeente op de in administratief opzicht complexer wordende maatschappij. Goed financieel administratief onderlegde vrijwilligers helpen mensen bij het correct invullen van zowel analoge- als digitale formulieren. Daarnaast controleren zij of mensen al gebruik maken van de voor hen van toepassing zijnde regelingen.

Statushouders (Wet inburgering per 1-1-2022)

Nieuwkomers moeten inburgeren in Nederland. Bij het proces van inburgering is het ook van belang dat men zich op financieel gebied kan redden. Het gaat dan bijvoorbeeld om het behandelen van de post, het omgaan met de financiën en het plannen van uitgaven. Om te voorkomen dat nieuwkomers financieel in de problemen komen wordt met elke nieuwkomer, zodra alle inkomsten en uitgaven bekend zijn, een budgetplan opgesteld. Daarnaast zet de gemeente in op het versterken van vaardigheden en het vergroten van kennis op het gebied van financiën.

5.3 Vroegsignalering

Per 1 januari 2021 wordt de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening gewijzigd. De gemeente wordt verplicht om binnen 4 weken een aanbod voor ondersteuning aan de schuldenaar te doen. De gemeente gaat minimaal in ieder geval van woningbouwcorporaties, zorgverzekeraars, energieleveranciers en het waterbedrijf meldingen van schulden krijgen. Het Rijk gaat het aantal partijen op korte termijn verder uitbreiden met bijvoorbeeld telecomaanbieders.

Als betrokkene gebruikt maakt van het aanbod moet de gemeente een plan van aanpak maken om de situatie op te lossen. Bijvoorbeeld door het aanbieden van schuldhelpverlening, budgetbeheer of beschermingsbewind. Daarnaast kan de gemeente ondersteuning bieden bij het verruimen van het inkomen of het wijzen op structurele besparingsmogelijkheden.

5.4 Schuldhelpfase

Deze paragraaf beschrijft de activiteiten tijdens de schuldhelpfase. Van de schuldenaar mag net zoals van de helpverlening worden verwacht dat beiden tijdens de schuldhelpfase zijn/haar verantwoordelijkheid neemt.

Trajecten om het inkomen te verhogen

De gemeente heeft zowel een taak om uitkeringsgerechtigden te re-integreren naar werk als om mensen met (problematische) schulden te ondersteunen. Het is bekend dat het hebben van schulden uitkeringsgerechtigden belemmert bij hun re-integratie naar werk. Anderzijds mag van een schuldenaar worden verwacht dat hij/zij actief meewerkt aan het genereren van meer inkomsten om de aflossingscapaciteit te vergroten. Het college kan de schuldhelpverlening beëindigen of weigeren als betrokkene niet of onvoldoende meewerkt aan een traject om zijn/haar inkomenssituatie en aflossingscapaciteit te verbeteren. De Rechtbank hanteert overigens bij WSNP⁴ trajecten ook het standpunt dat de schuldenaar zich moet inzetten om zijn/haar inkomen c.q. aflossingscapaciteit te verhogen.

Zelfstandigen

Als gevolg van de Coronacrisis komen zelfstandigen in de problemen. Het Rijk biedt hen tijdelijke ondersteuningsmaatregelen, zoals de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) aan. Het is de verwachting dat dit stopt per 1 juni 2021. Dit betekent dat zij dan weer volledig in hun eigen inkomen moeten voorzien. Voor een deel van hen zal dit nog niet lukken. De gemeente kan hen ondersteunen met een bijstandsuitkering als zij stoppen met hun bedrijf. Daarnaast biedt de gemeente voor levensvatbare bedrijven de mogelijkheid van Bbz (Besluit bijstandverlening zelfstandigen). Als het nodig is kan de gemeente aan hen schuldhelpverlening aanbieden. Dit verloopt niet via de Stadsbank Oost Nederland maar via enkele bedrijven die hierin zijn gespecialiseerd.

⁴ Wet schuldsanering natuurlijke personen.

Budgetcoaching

Uit de jaarrekening 2020 van de Stadsbank blijkt dat het deel van de mensen die na drie jaar schuldhelpverlening in combinatie met budgetbeheer niet in staat is zijn/haar financiële administratie huishouding te voeren stijgt. Dit is een ongewenste ontwikkeling omdat hierdoor de duur van budgetbeheer wordt verlengd. Deze ongewenste ontwikkeling wordt ook besproken in de begroting 2021 en volgende. Om deze trend te keren moet de gemeente meer gaan investeren in budgetcoaching. Tot op heden gebeurt dit om financiële redenen zeer beperkt. Door de inzet van vrijwilligers onder begeleiding en coördinatie van een betaalde kracht kan de gemeente deze trend mogelijk keren. Het investeren in budget coaching zou tot een daling van de gemiddelde kosten van budgetbeheer moeten leiden. Dit omdat mensen sneller zelfstandig weer hun financiële administratie kunnen voeren.

5.5 Nazorg

Deze paragraaf beschrijft de activiteiten op het gebied van nazorg. Door middelen van nazorg beoogt de gemeente een hernieuwd beroep op schuldhelpverlening te verminderen.

Nazorg is een belangrijk aspect na afloop van het schuldhelpverleningstraject. Uit onderzoek⁵ blijkt dat 4 jaar na beëindigingen van een schuldhelpregeling 9% tot 15% van de deelnemers een of meerdere kredieten heeft afgesloten.

Stadsbank

De Wet gemeentelijke schuldhelpverlening kent de verplichting tot nazorg. De Stadsbank verleent de nazorg. De nazorg bestaat uit een contactmoment binnen drie maanden na beëindiging van een veelal driejarig schuldhelpverleningstraject⁶. Tijdens het contactmoment wordt doorgevraagd over hoe de financiën geregeld zijn en of er ondersteuning nodig is. Dit kan aanleiding zijn om betrokkene voor ondersteuning naar het gemeentelijke financiële straatje te sturen voor hulpverlening.

Hulpverlening

Medewerkers van de gemeente (bijvoorbeeld Sociaal Team/Sociale Zaken) en anderen bij het gezin betrokken hulpverleners hebben een signalerende taak. Als er weer schulden in een gezin ontstaan dan doen zij een warme overdracht naar de gemeentelijke intaker van het financieel straatje. De intaker indiceert dan welke financiële hulpverlening nodig is.

⁵ Evaluatierapport Wet gemeentelijke schuldhelpverlening, 2016.

⁶ De insteek is een zo kort als mogelijk schuldhelpverleningstraject. Het is de insteek dat de klant zo snel als mogelijk weer zijn/haar eigen financiën beheert. De gemeente heeft hier tevens een financieel belang bij.

HOOFDSTUK 7 FINANCIEN 2020-2024

Inleiding

In dit hoofdstuk staat de begroting gedurende de duur van dit plan weergegeven.

2020

De gemeente geeft jaarlijks circa 1 miljoen uit aan schuldhulpverlening. Deze kosten zijn exclusief de inzet van medewerkers vanuit hoofdzakelijk het Sociaal Team.

2021

Per 1 januari 2021 heeft de gemeente vroegsignalering bij schulden hebben ingevoerd. De meerkosten van een optimale implementatieⁱ zijn circa € 500.000,-⁷. Het college heeft ervoor gekozen vroegsignalering op de meest kostenbewuste wijze uit te gaan uitvoeren. Dit betekent dat er voldaan wordt aan de minimale wettelijk eisen. De doeltreffendheid van het vroegtijdig benaderen van mensen met schulden verminderd hierdoor. De kosten voor de gemeente zijn gelijk gebleven omdat de gekozen werkwijze grotendeels overeenkomt met de oude werkwijze van de gemeente. We verwachten van mensen met schulden dat zij na ons ondersteuningsaanbod zelf contact met ons opnemen.

Corona

Het is waarschijnlijk dat als gevolg van de Coronacrisis de vraag naar schuldhulpverlening van zowel particulieren als bedrijven zal toenemen. Dit effect zal waarschijnlijk enkele jaren zichtbaar zijn in de kosten van schuldhulpverlening. Dit omdat mensen zich pas na zo'n 4 a 5 jaar melden voor schuldhulpverlening.

Beleid 2020-2024

De in deze notitie voorgestelde beleidswijzigingen om zowel de dienstverlening aan inwoners te verbeteren als het vergroten van de gemeentelijke regie op zowel de toegang als de duur zullen tot budgettaire verschuivingen leiden. Het uitgangspunt is dat de totale kosten gelijk blijven aan de uitgaven in 2020. Door middel van het verschuiven van middelen binnen het totale budget kunnen de totale kosten voor de gemeente gelijk blijven.

Formatie Stadsbank-gemeente

In dit plan wordt voorgesteld om als gemeente meer de regie te gaan nemen. Dit betekent ook het in eigen beheer gaan doen van de intake schuldhulpverlening. Dit resulteert in een verschuiving van de intakekosten van de Stadsbank naar de gemeente (formatie). De intakekosten zullen gelijk blijven.

Kosten bewindvoering

Door meer de regie te nemen op de duur van bewind en het maken van afspraken met bewindvoerders zullen de kosten van bewind dalen. Door de inzet van budgetcoaching zal een deel van de mensen in bewind zelf sneller weer de regie kunnen voeren over hun financiële huishouding. Dit verkort duur van bewindvoering. Omdat de gemeente de kosten van bewind veelal uit de bijzondere bijstand⁸ vergoedt zullen de uitgaven aan bijzondere bijstand voor bewindvoering dalen.

Schuldhulpmaatje

De vrijwilligers van schuldhulpmaatje ondersteunen mensen bij onder andere het maken van schuldenoverzichten en verzorgen van nazorg. Alleen de coordinator is een betaalde kracht.

⁷ Dit zijn de kosten van vroegsignalering bij een outreachend manier van werken. Dat wil zeggen dat twee medewerkers van de gemeente op een onverwachte huisbezoek gaan als de gemeente een signaal van ene schuld ontvangt.

⁸ Bewindvoering is de hoogste uitgave post in de bijzondere bijstand.

Het is de verwachting dat zowel de invoering van vroegsignalering en het sterker regie gaan voeren door de gemeente leidt tot een grotere ondersteuningsvraag voor de vrijwilligers van schuldhulpmaatjes.

Budgetcoaching

Het instrument budgetcoaching speelt een belangrijke rol in dit beleidsplan. Door mensen te leren zelfstandig hun financiële huishouding te kunnen voeren kunnen trajecten zoals bewindvoering en budgetbeheer worden verkort duren. Naast dat het goed is voor de inwoners om zelf de regie te voeren over hun (financiële) huishouding bespaart het verkorten van trajecten zoals budgetbeheer en bewindvoering de gemeente ook geld.

	2020	2021	2022	2023	2024
Stadsbank	€ 273.780	€ 280.793	€ 260.000	€ 265.000	€ 270.000
Wmo (fin. Begeleiding (extern))	€ 350.000	€ 350.000	€ 300.000	€ 290.000	€ 270.000
Gemeente (sociaal Team/Soza)	Kosten Bestaande formatie	Kosten Bestaande formatie	Kosten Bestaande formatie + € 55.000,-	Kosten Bestaande formatie + € 55.000,-	Kosten Bestaande formatie + € 55.000,-
Kosten bewindvoering (bijzondere bijstand)	€ 256.000	€ 256.000	€ 245.000	€ 235.000	€ 215.000
Schuldhulpmaatje	€ 37.500	€ 37.500	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000
Budget coaching	€ 25.000	€ 25.000	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000
Sociaal raadslidenwerk	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000
Totaal circa	€ 1 miljoen	€ 1 miljoen	€ 1 miljoen	€ 1 miljoen	€ 1 miljoen

VAN SCHULD NAAR OPLOSSING

Proces schuldhulpverlening

De inwoner doet een aanvraag voor toegang tot de gemeentelijke schuldhulpverlening. Binnen maximaal 4⁹ weken¹⁰ volgt de intake, waarbij ook een besluit wordt genomen over toelating tot de schuldhulpverlening. Dit gebeurt in de vorm van een beschikking. De Stadsbank is door burgemeester en wethouders van Montferland gemandateerd tot het nemen van deze besluiten en het afgeven van beschikkingen. De Wet dwangsom en beroep treedt bij niet tijdig beslissen in werking.

Als de aanvrager zijn aanvraag moet aanvullen met nadere gegevens en de aanvrager dit niet tijdig doet, kan een aanvraag conform de Algemene wet bestuursrecht ook buiten behandeling worden gesteld.

De volgende besluiten zijn vatbaar voor bezwaar (en later beroep):

- besluit tot het weigeren van schuldhulpverlening;
- besluit tot het toelaten tot de schuldhulpverlening of het doen van een aanbod voor schuldhulpverlening;
- besluit tot het intrekken van het aanbod dan wel het beëindigen van de schuldhulpverlening;
- besluit tot het wijzigen van het aanbod of het nader invullen daarvan.

Bezwaar en eventueel beroep is niet gemandateerd aan de Stadsbank. De gemeente behandelt bezwaar- en beroepschriften.

⁹ In de praktijk maximaal 2 weken.

¹⁰ Als er geen sprake is van een crisis (woningontuiming, afsluiting gas, elektriciteit en water). In crisissituaties vindt binnen 48 uur een intake plaats.